

Характеристика елементів та порядок справляння податку на прибуток підприємств

1. Платники податку.
2. Об'єкт та база оподаткування.
3. Податкові пільги.
4. Податковий період. Строки сплати та звітування з податку на прибуток.
5. Податкова ставка та порядок обчислення податку на прибуток.

Платники податку

- з числа резидентів:
- суб'єкти господарювання - юридичні особи, які провадять господарську діяльність як на території України, так і за її межами, крім:
- 1) неприбуткових організацій (бюджетні установи; громадські об'єднання, політичні партії, творчі спілки, релігійні організації, благодійні організації, пенсійні фонди; спілки, асоціації та інші об'єднання юридичних осіб; житлово-будівельні кооперативи (з першого числа місяця, наступного за місяцем, в якому відповідно до закону здійснено прийняття в експлуатацію закінченого будівництвом житлового будинку і такий житловий будинок споруджувався або придбавався житлово-будівельним (житловим) кооперативом), дачні (дачно-будівельні), садівничі та гаражні (гаражно-будівельні) кооперативи (товариства); об'єднання співвласників багатоквартирного будинку, асоціації власників жилих будинків; професійні спілки, їх об'єднання та організації профспілок, а також організації роботодавців та їх об'єднання; сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи, кооперативні об'єднання сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів; інші юридичні особи, діяльність яких відповідає вимогам цього пункту);
- 2) суб'єктів господарювання, які застосовують спрощену систему оподаткування, обліку та звітності, визначені главою 1 розділу XIV ПКУ.
- - з числа нерезидентів є:
- 1) юридичні особи, які утворені в будь-якій організаційно-правовій формі та отримують доходи з джерелом походження з України, за винятком установ та організацій, що мають дипломатичні привілеї або імунітет згідно з міжнародними договорами України;
- 2) постійні представництва нерезидентів, які отримують доходи із джерелом походження з України або виконують агентські (представницькі) та інші функції стосовно таких нерезидентів чи їх засновників.

Податок на прибуток підприємств – прямий податок, сплачуваний підприємствами з прибутку, одержаного від реалізації продукції (робіт, послуг), основних фондів, нематеріальних активів, цінних паперів, валютних цінностей, інших видів фінансових ресурсів та матеріальних цінностей, а також прибутку від орендних операцій, роялті та від позареалізаційних операцій

Об'єктом оподаткування є

1) прибуток із джерелом походження з України та за її межами, який визначається шляхом коригування (збільшення або зменшення) фінансового результату до оподаткування (прибутку або збитку), визначеного у фінансовій звітності підприємства відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів фінансової звітності, на різниці, які виникають відповідно до положень цього Кодексу

Для платників податку, у яких річний дохід від будь-якої діяльності (за вирахуванням непрямих податків), визначений за правилами бухгалтерського обліку за останній річний звітний (податковий) період не перевищує **20 мільйонів гривень**, об'єкт оподаткування може визначатися без коригування фінансового результату до оподаткування на усі різниці (крім від'ємного значення об'єкта оподаткування минулих податкових (звітних) років), визначені відповідно до положень цього розділу.

Об'єктом оподаткування є

- 2) дохід за договорами страхування;
- 3) дохід (прибуток) нерезидента, що підлягає оподаткуванню;
- 4) дохід операторів, отриманий від діяльності з випуску та проведення лотерей, азартних ігор з використанням гральних автоматів;
- 5) дохід операторів, отриманий від букмекерської діяльності, азартних ігор (у тому числі казино).

Податковою базою для обчислення податку на прибуток є

грошове вираження прибутку

Податкові пільги

N з/п	Об'єкт пільгового оподаткування та розмір пільги	Умови отримання та використання податкової пільги
1.	Прибуток підприємств та організацій, які засновані громадськими організаціями інвалідів	1. Відсутність операцій з продажу (постачання) підакцизних товарів ⁵ . 2. Кількість офіційно оформлених інвалідів за основним місцем роботи становить не менш ніж 50 % середньооблікової чисельності штатних працівників. 3. Фонд оплати праці таких інвалідів становить протягом звітного періоду не менш ніж 25 % суми загальних витрат на оплату праці. 4. Наявність дозволу Комісії з питань діяльності підприємств та організацій громадських організацій інвалідів на право користування такою пільгою
2	На період підготовки до зняття і зняття з експлуатації енергоблоків Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта "Укриття" на екологічно безпечну систему звільняється від оподаткування прибуток Чорнобильської АЕС, якщо такі кошти використовуються на фінансування робіт з підготовки до зняття і зняття Чорнобильської АЕС з експлуатації та перетворення об'єкта "Укриття" на екологічно безпечну систему.	
3	Звільняється від оподаткування прибуток підприємств, отриманий за рахунок міжнародної технічної допомоги або за рахунок коштів, які передбачаються в державному бюджеті як внесок України до Чорнобильського фонду "Укриття" для реалізації міжнародної програми - Плану здійснення заходів на об'єкті "Укриття" відповідно до положень Рамкової угоди між Україною та Європейським банком	

ПОДАТКОВІ ПІЛЬГИ

N з/п	Об'єкт пільгового оподаткування та розмір пільги	Умови отримання та використання податкової пільги
----------	--	--

- 4 Звільняються від оподаткування кошти спільного інвестування, а саме: кошти, внесені засновниками корпоративного фонду, кошти та інші активи, залучені від учасників інституту спільного інвестування, доходи від здійснення операцій з активами інституту спільного інвестування, доходи, нараховані за активами інституту спільного інвестування, та інші доходи від діяльності інституту спільного інвестування (відсотки за позиками, орендні (лізингові) платежі, роялті тощо (п.141.6)
- 5 Звільняються від оподаткування кошти спільного інвестування, а саме: кошти, внесені засновниками корпоративного фонду, кошти та інші активи, залучені від учасників інституту спільного інвестування, доходи від здійснення операцій з активами інституту спільного інвестування, доходи, нараховані за активами інституту спільного інвестування, та інші доходи від діяльності інституту спільного інвестування (відсотки за позиками, орендні (лізингові) платежі, роялті тощо).

Податковий період

становить календарні: квартал, півріччя, три квартали, календарний рік.

Річний податковий (звітний) період встановлюється для таких платників податку:

- а) платників податку, які зареєстровані протягом звітного (податкового) року (новостворені), що сплачують податок на прибуток на підставі річної податкової декларації за період діяльності у звітному (податковому) році;
- б) виробників сільськогосподарської продукції;
- в) платників податку, у яких річний дохід від будь-якої діяльності (за вирахуванням непрямих податків), визначений за показниками Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід), за попередній річний звітний (податковий) період, не перевищує 20 мільйонів гривень. При цьому до річного доходу від будь-якої діяльності (за вирахуванням непрямих податків), визначеного за показниками Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід), включається дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), інші операційні доходи, фінансові доходи та інші доходи.

Строки сплати:

Податок на прибуток сплачується:

- протягом 40 календарних днів, що настають за останнім календарним днем звітного (податкового) кварталу (півріччя) – якщо податковим періодом є квартал;
- протягом 60 календарних днів, що настають за останнім календарним днем звітного (податкового) року – якщо податковий період дорівнює календарному року;

Строки звітування

Платник податків зобов'язаний самостійно сплатити суму податкового зобов'язання, зазначену у поданій ним податковій декларації, протягом 10 календарних днів, що настають за останнім днем відповідного граничного строку, передбаченого ПКУ для подання податкової декларації.

Податкова ставка

Базова (основна) ставка податку становить **18 %**.

Під час **провадження страхової діяльності** юридичних осіб резидентів одночасно із ставкою податку на прибуток 18% застосовуються ставки податку на дохід встановлюються у таких розмірах:

- **3 відсотки** за договорами страхування;
- **0 відсотків** за договорами з довгострокового страхування життя, договорами добровільного медичного страхування та договорами страхування у межах недержавного пенсійного забезпечення.

Ставки **0, 4, 6, 12, 15 і 20 відсотків** застосовуються до **доходів нерезидентів** та прирівняних до них осіб із джерелом їх походження з України у випадках, встановлених п. 141.4 ст. 141 ПКУ (п. 136.3 ст. 136 ПКУ).

Під час провадження букмекерської діяльності, діяльності з випуску та проведення лотерей, азартних ігор (у тому числі казино) одночасно із ставкою податку на прибуток 18% застосовується ставка податку на дохід встановлюється у розмірі:

- 10 відсотків від доходу, отриманого від діяльності з випуску та проведення лотерей, азартних ігор з використанням гральних автоматів;
- 18 відсотків від доходу, отриманого від букмекерської діяльності, азартних ігор (у тому числі казино), крім доходу, отриманого від азартних ігор з використанням гральних автоматів, зменшеного на суму виплачених виплат гравцю.

Порядок обчислення податку

$$\text{Податок на прибуток} = \text{податкова база} \\ \times \text{податкову ставку} = (D_{\text{зп}} - C_p - Vi_{\text{зп}} \pm \text{Різниці}) \times 18\%$$

де $\Pi_{\text{зп}}$ - прибуток звітного податкового періоду;

- $D_{\text{зп}}$ - доходи звітного податкового періоду;
- C_p - собівартість реалізованих товарів, виконаних робіт, наданих послуг;
- $Vi_{\text{зп}}$ - інші витрати звітного податкового періоду.

Порядок обчислення податку

Дохід звітного періоду *включає (Стандарт 15):*

Визнані доходи класифікуються в бухгалтерському обліку за такими групами:

- дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг);
- чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг);
 - інші операційні доходи;
 - фінансові доходи;
 - інші доходи.

Дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) - загальний дохід (виручка) від реалізації продукції, товарів, робіт або послуг без вирахування наданих знижок, повернення раніше проданих товарів та непрямих податків і зборів (податку на додану вартість, акцизного збору тощо).

Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) визначається шляхом вирахування з доходу від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг наданих знижок, вартості повернутих раніше проданих товарів, доходів, що за договорами належать комітентам (принципалам тощо), та податків і зборів.

До складу інших операційних доходів включаються суми інших доходів від операційної діяльності підприємства, крім чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), зокрема: дохід від операційної оренди активів; дохід від операційних курсових різниць; відшкодування раніше списаних активів; дохід від роялті, відсотків, отриманих на залишки коштів на поточних рахунках в банках, дохід від реалізації оборотних активів (крім фінансових інвестицій), необоротних активів, утримуваних для продажу, та групи вибуття тощо.

До складу фінансових доходів включаються дивіденди, відсотки та інші доходи, отримані від фінансових інвестицій (крім доходів, які обліковуються за методом участі в капіталі).

До складу інших доходів, зокрема, включаються дохід від реалізації фінансових інвестицій; дохід від неопераційних курсових різниць та інші доходи, які виникають у процесі господарської діяльності, але не пов'язані з операційною діяльністю підприємства.

Порядок обчислення податку

Датою отримання доходів є звітний період, в якому такі доходи утворилися, незалежно від фактичного надходження коштів (метод нарахувань).

Не визнаються доходами такі надходження від інших осіб:

- - сума податку на додану вартість, акцизів, інших податків і обов'язкових платежів, що підлягають перерахуванню до бюджету й позабюджетних фондів.
- - сума надходжень за договором комісії, агентським та іншим аналогічним договором на користь комітента, принципала тощо.
- - сума попередньої оплати продукції (товарів, робіт, послуг).
- - сума авансу в рахунок оплати продукції (товарів, робіт, послуг).
- - сума завдатку під заставу або в погашення позики, якщо це передбачено відповідним договором.
- - надходження, що належать іншим особам.
- - сума балансової вартості валюти.

Порядок обчислення податку

Друга складова (C_p) - **собівартість реалізованих товарів, виконаних робіт, наданих послуг** (у рахунках бухгалтерського обліку - рахунок 90 «Собівартість реалізації»). Собівартість розуміється як витрати, що прямо пов'язані з виробництвом та/або придбанням реалізованих протягом звітного податкового періоду товарів, виконаних робіт, наданих послуг, які визначаються відповідно до положень (стандартів) бухгалтерського обліку.

Собівартість включає:

прямі матеріальні витрати: вартість сировини та основних матеріалів, що утворюють основу вироблюваної продукції, купівельних напівфабрикатів та комплектуючих виробів, допоміжних та інших матеріалів, які можуть бути безпосередньо віднесені до конкретного об'єкта витрат;

прямі витрати на оплату праці заробітна плата та інші виплати робітникам, зайнятим у виробництві продукції, виконанні робіт або наданні послуг, які можуть бути безпосередньо віднесені до конкретного об'єкта витрат;

інші прямі витрати: витрати на амортизацію виробничого обладнання, які обліковують по кредиту рахунку 13 «Знос (амортизація) необоротних активів»; на сплату соціальних внесків, нарахованих на заробітну плату виробничого персоналу по кредиту рахунку 65 «Розрахунки за страхуванням», на оплату відряджень виробничого персоналу (кредит субрахунку 372 «Розрахунки з підзвітними особами») тощо.

змінні загальновиробничі та постійні розподілені загальновиробничі витрати.

Порядок обчислення податку

Не включаються до собівартості реалізованої продукції (робіт, послуг) інші витрати звітного періоду ($Ві_{зп}$), а саме: загальновиробничі витрати (рахунок 91), адміністративні витрати (рахунок 92), витрати на збут (рахунок 93), інші операційні витрати (рахунок 94), фінансові витрати (рахунок 95), інші витрати звичайної діяльності.

До загальновиробничих витрат відносять витрати, пов'язані з управлінням та обслуговуванням цехів, дільниць, лінійних підрозділів на підприємствах, у яких є поділ на цехи, дільниці. До них відносять витрати на оплату праці та внески на соціальні заходи від заробітної плати апарату управління цехами (дільницями), на опалення, освітлення, водозабезпечення приміщень цехів (дільниць), амортизацію необоротних активів загальновиробничого призначення тощо.

До адміністративних витрат відносять загальногосподарські витрати, які здійснюються для управління й обслуговування підприємства: витрати на оплату праці та службових відряджень адміністративного персоналу, на утримання необоротних активів загальногосподарського призначення, усі витрати підприємства на послуги зв'язку, аудиторські, юридичні та інші професійні послуги, на оплату банківського обслуговування тощо.

До витрат на збут включають витрати, пов'язані з реалізацією товарів (робіт, послуг).

До інших операційних витрат включено витрати на оплату податків і зборів, крім податку на додану вартість і торгового патенту.

Фінансові витрати включають: проценти за користування короткостроковими і довгостроковими позиками банків, банківським овердрафтом; проценти за облігаціями випущеними, векселями виданими; дисконт за облігаціями, амортизацію інших знижок, пов'язаних із позиками; проценти за фінансову оренду активів.

До інших витрат звичайної діяльності віднесено: різні благодійні внески та виплати з певними обмеженнями їх розміру; кошти, перераховані первинним профспілковим організаціям на культурно-масову, фізкультурну та оздоровчу роботу, частина витрат на створення резерву сумнівних боргів у сумі безнадійної дебіторської заборгованості; витрати на природоохоронні заходи; витрати на придбання ліцензій та інших спеціальних дозволів, крім ліцензій, термін дії яких перевищує один рік, - у цьому випадку ліцензію обліковують як нематеріальний актив і амортизують протягом терміну її дії.

Не включаються до складу витрат витрати на:

- потреби, не пов'язані з веденням господарської діяльності: витрати на організацію та проведення прийомів, презентацій, свят тощо, на придбання лотерейних білетів та на фінансування особистих потреб фізичних осіб

Різниці виникають при:

- нарахуванні амортизації необоротних активів (ст.138 ПКУ);
 - формуванні резервів (забезпечень)(ст..139);
 - при здійсненні фінансових операцій (ст.140)
- операції з продажу або іншого відчуження цінних паперів, а також операцій з інвестицією нерухомістю і біологічними активами, які оцінюються за справедливою вартістю (ст. 141.2)
- на період дії закону щодо фінансової реструктуризації (підрозділ 4 розділу 20 Перехідних положень п.39ПКУ)

Фінансовий результат до оподаткування збільшується:

- на суму нарахованої амортизації основних засобів або нематеріальних активів відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів фінансової звітності;
- на суму уцінки та втрат від зменшення корисності основних засобів або нематеріальних активів, включених до витрат звітного періоду відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів фінансової звітності;
- на суму залишкової вартості окремого об'єкта основних засобів або нематеріальних активів, визначеної відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, у разі ліквідації або продажу такого об'єкта.

Фінансовий результат до оподаткування зменшується:

- на суму залишкової вартості окремого об'єкта основних засобів або нематеріальних активів, визначеної з урахуванням положень цієї статті Кодексу, у разі ліквідації або продажу такого об'єкта;
- на суму дооцінки та вигід від відновлення корисності основних засобів або нематеріальних активів в межах попередньо віднесених до витрат уцінки та втрат від зменшення корисності основних засобів або нематеріальних активів відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів фінансової звітності.

Порядок обчислення податку

Амортизація є систематичним розподілом вартості, яка амортизується, необоротних активів протягом строку їх корисного використання (експлуатації)

Основні засоби - матеріальні активи, які підприємство/установа утримує з метою використання їх у процесі виробництва/діяльності або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік), вартістю більше 6000грн і поступово зменшується у зв'язку з фізичним або моральним зносом

Класифікація груп основних засобів та інших необоротних матеріальних активів

Групи	Мінімально допустимі строки корисного використання, років
група 1 - земельні ділянки	-
група 2 - капітальні витрати на поліпшення земель, не пов'язані з будівництвом	15
група 3 - будівлі, споруди,	20
передавальні пристрої	15
група 4 - машини та обладнання	10
з них:	5
електронно-обчислювальні машини, інші машини для автоматичного оброблення інформації, пов'язані з ними засоби зчитування або друку інформації, пов'язані з ними комп'ютерні програми (крім програм, витрати на придбання яких визнаються роялті, та/або програм, які визнаються нематеріальним активом), інші інформаційні системи, комутатори, маршрутизатори, модулі, модеми, джерела безперебійного живлення та засоби їх підключення до телекомунікаційних мереж, телефони (в тому числі стільникові), мікрофони і рації, вартість яких перевищує 2500 гривень	2
група 5 - транспортні засоби	5
група 6 - інструменти, прилади, інвентар (меблі)	4
група 7 - тварини	6
група 8 - багаторічні насадження	10
група 9 - інші основні засоби	12
група 10 - бібліотечні фонди	-
група 11 - малоцінні необоротні матеріальні активи	-
група 12 - тимчасові (нетитульні) споруди	5
група 13 - природні ресурси	-
група 14 - інвентарна тара	6

Методи нарахування амортизації

Суть методу	Сума амортизації річна	Додаткові показники	Примітки
1. Прямолінійний метод			
Річна сума амортизації визначається діленням вартості, яка амортизується, на строк корисного використання об'єкта основних засобів	$A_{\text{річ}} = A_{\text{мВ}} : T$	$A_{\text{мВ}} = \text{ПВ} - \text{ЛВ}$	Розмір амортизації залежить тільки від строку використання об'єкта ОЗ. Переваги: цей метод відрізняється легкістю розрахунку. вартість об'єкта ОЗ списується рівними частинами протягом усього строку його експлуатації. Недоліки: не враховується моральний знос об'єктів ОЗ та фактор підвищення витрат на ремонти у міру його експлуатації (особливо в останні роки використання об'єкта ОЗ)

Методи нарахування амортизації

Суть методу	Сума амортизації річна	Додаткові показники	Примітки
2. Метод зменшення залишкової вартості			
Річна сума амортизації визначається як добуток залишкової вартості об'єкта на початок звітного року або первісної вартості на дату початку нарахування амортизації та річної норми амортизації. Річна норма амортизації (у відсотках) обчислюється як різниця між одиницею та результатом кореня ступеня кількості років корисного використання об'єкта з результату від ділення ліквідаційної вартості об'єкта на його первісну вартість	$A_{\text{річ}} = \text{ЗАЛ (ПВ)} \times H_a$	$H_a = 1 - (\text{ЛВ} : \text{ПВ})^{1/T}$	Переваги: протягом перших років експлуатації об'єкта ОЗ накопичується значна сума коштів, необхідних для його відновлення. Недоліки: передбачає обов'язкову наявність ліквідаційної вартості, необхідної для розрахунку норми амортизації. Якщо ж ліквідаційна вартість дорівнює нулю, то складова $(\text{ЛВ} : \text{ПВ})^{1/T}$ також дорівнюватиме нулю. Отже, річна сума амортизації виявиться такою, що дорівнює первісній вартості

Методи нарахування амортизації

Суть методу	Сума амортизації річна	Додаткові показники	Примітки
3. Метод прискореного зменшення залишкової вартості			
Річна сума амортизації визначається як добуток залишкової вартості об'єкта на початок звітного року або первісної вартості на дату початку нарахування амортизації та річної норми амортизації, яка обчислюється відповідно до строку корисного використання об'єкта і подвоюється. Цей метод застосовується лише при нарахуванні амортизації до об'єктів основних засобів, що входять до груп 4 (машини та обладнання) та 5 (транспортні засоби)	$A_{\text{річ}} = \text{ЗАЛ (ПВ)} \times H_a$	$H_a = (A_{\text{МВ}} : T) \times 2$	Переваги: протягом перших років експлуатації об'єкта ОЗ накопичується значна сума коштів, необхідних для його відновлення. Цей метод дає можливість протягом першої половини корисного строку використання основних засобів відшкодувати до 60 — 70 % їх вартості

Методи нарахування амортизації

Суть методу	Сума амортизації річна	Додаткові показники	Примітки
4. Кумулятивний метод			
Річна сума амортизації визначається як добуток вартості, яка амортизується, та кумулятивного коефіцієнта. Кумулятивний коефіцієнт розраховується діленням кількості років, що залишаються до кінця строку корисного використання об'єкта основних засобів, на суму числа років його корисного використання	$A_{\text{річ}} = A_{\text{мБ}} \times k_i$	$k_i = K_p : C_p$	Наприклад, для об'єкта основних засобів зі строком служби 5 років кумулятивне число становитиме: $1 + 2 + 3 + 4 + 5 = 15$. Відповідно кумулятивний коефіцієнт кожного року експлуатації об'єкта складе: — у перший рік — $5/15$; — у другий рік — $4/15$; — у третій рік — $3/15$; — у четвертий рік — $2/15$; — у п'ятий рік — $1/15$. Переваги: 1. У перші роки, коли інтенсивність використання об'єкта ОЗ максимальна, амортизується більша частина його вартості. 2. У перші роки накопичуються грошові кошти для заміни об'єкта ОЗ, що амортизується. 3. Забезпечується можливість збільшення частини витрат на ремонт амортизовуваних об'єктів ОЗ, що припадають на останні роки їх використання, без відповідного збільшення витрат виробництва

Методи нарахування амортизації

Суть методу	Сума амортизації річна	Додаткові показники	Примітки
1. Прямолінійний метод			
2. Метод зменшення залишкової вартості			
5. Виробничий метод			
Місячна сума амортизації визначається як добуток фактичного місячного обсягу продукції (робіт, послуг) та виробничої ставки амортизації. Виробнича ставка амортизації обчислюється діленням вартості, яка амортизується, на загальний обсяг продукції (робіт, послуг), який підприємство очікує виробити (виконати) з використанням об'єкта основних засобів	$A_{\text{міс}} = N_{\text{міс}} \times H_a$	$H_a = A_{\text{мВ}} : N_{\text{заг}}$	Застосовується для нарахування амортизації об'єктів ОЗ, технічний стан яких залежить від кількості виробленої продукції. Переваги: цей метод дуже а раціональний. Зручно застосовувати при визначенні амортизації автотранспорту залежно від його пробігу, верстатів та будь-якого виробничого обладнання. Недоліки: застосування пов'язане з трудностю визначення виробітку окремих об'єктів ОЗ. Наразі не зовсім зрозуміло, як буде використовуватися цей метод у зв'язку із введенням обов'язкового мінімально допустимого строку амортизації ОЗ
Умовні позначення: $A_{\text{річ}}$ — річна сума амортизації; $A_{\text{мВ}}$ — вартість, що амортизується;			

Приклад 1. Первісна вартість придбаного підприємством виробничого обладнання склала 81000 грн. На підприємстві було прийняте рішення про граничний термін експлуатації обладнання — 4 роки, після чого в результаті фізичного і морального зношення, а також зміни технології буде закуплене нове обладнання. Натомість через 4 роки підприємство планує отримати виручку за використане обладнання у розмірі 16000 грн. Виходячи із цього, вартість, яка підлягає амортизації, складає 65000 грн. ($81000 - 16000 = 65000$). За період експлуатації обладнання планується випустити 130000 одиниць продукції, зокрема: 1 рік — 30000 штук, 2 рік — 40000 штук, 3 рік — 40000 штук, 4 рік — 20000 штук.

Розрахувати амортизацію.

Розв'язок:

Метод 1 — прямолінійний, за яким річна сума амортизації визначається діленням вартості, яка амортизується, на очікуваний період часу використання об'єкта основних засобів.

Виходячи із зазначеного: Річна норма амортизації = 25% ($100\% : 4 = 25\%$). Річна сума амортизації = 16250 грн. ($65000 \times 25\% : 100\% = 16250$). Місячна сума амортизації = 1354 грн. ($16250 : 12 = 1354$).

Метод 2 — зменшення залишкової вартості, за яким річна сума амортизації визначається як добуток залишкової вартості об'єкта на початок звітного року або первісної вартості на дату початку нарахування амортизації та річної норми амортизації. Річна норма амортизації (у відсотках) обчислюється як різниця між одиницею та результатом кореня ступеня кількості років корисного використання об'єкта з результату від ділення ліквідаційної вартості об'єкта на його первісну вартість.

Виходячи із зазначеного: Річна норма амортизації = 33,3%.

Розрахунок річної суми амортизації на протязі строку роботи обладнання покажемо у табл.

Роки експлуатації	Залишкова вартість, грн.	Річна норма амортизації, %	Річна сума амортизації, грн.
1	81000	33,3	26973
2	54027	33,3	17991
3	36036	33,3	12000
4	24036	33,3	8036
x	16000	x	65000

Як видно із табл., амортизація об'єкта за весь строк його експлуатації склала 65000 грн., тобто дорівнює вартості обладнання, яке підлягало амортизації з самого початку.

Метод 3 — прискореного зменшення залишкової вартості, за яким річна сума амортизації визначається як добуток залишкової вартості об'єкта на початок звітного року або первісної вартості на дату початку нарахування амортизації та річної норми амортизації, яка обчислюється, виходячи із строку корисного використання об'єкта, і подвоюється.

Виходячи із зазначеного: Річна норма амортизації = 50% ($100\% : 4 \times 2 = 50$).

Розрахунок річної суми амортизації обладнання на протязі строку його використання у табл.

Роки експлуатації	Залишкова вартість, грн.	Річна норма амортизації, %	Річна сума амортизації, грн.
1	81000	50	40500
2	40500	50	20250
3	20250	50	2125
4	18125	50	2125
x	16000	x	65000

Метод 4 — кумулятивний, за яким річна сума амортизації визначається як добуток вартості, яка амортизується, та кумулятивного коефіцієнта. Кумулятивний коефіцієнт розраховується діленням кількості років, що залишаються до кінця очікуваного строку використання об'єкта основних засобів, на суму кількості років його корисного використання.

Сума кількості років використання = 10 ($1+2+3+4 = 10$).

Річна норма амортизації за перший рік = 40% ($4 : 10 = 0,4$), за другий рік = 30% ($3 : 10 = 0,3$), за третій рік = 20% ($2 : 10 = 0,2$), за четвертий рік = 10% ($1 : 10 = 0,1$).

Розрахунок річної суми амортизації на протязі строку роботи обладнання покажемо у табл.

Роки експлуатації	Вартість, яка амортизується, грн.	Річна норма амортизації, %	Річна сума амортизації, грн.
1	65000	40	26000
2	65000	30	19500
3	65000	20	13000
4	65000	10	6500
x	x	x	65000

Метод 5 — виробничий, за яким місячна сума амортизації визначається як добуток фактичного місячного обсягу випуску продукції (робіт, послуг) та виробничої ставки амортизації. Виробнича ставка амортизації обчислюється діленням вартості, яка амортизується, на загальний обсяг продукції (робіт, послуг), який підприємство очікує виробити (виконати) з використанням об'єкта основних засобів.

Вартість, яка амортизується — 65000 грн. Кількість продукції, яку передбачається виробити за чотири роки роботи обладнання — 130000 шт. Виходячи із цього, сума амортизації обладнання у розрахунку на одиницю виробленої продукції = 0,5 грн. ($65000:130000 = 0,5$).

Розрахунок річної суми амортизації обладнання в залежності від кількості виробленої продукції показано у табл.

Роки експлуатації	Вартість, яка амортизується, грн	Виробництво продукції, штук	Сума амортизації на одиницю продукції, грн.	Річна сума амортизації, грн.
1	65000	30000	0,5	15000
2	65000	40000	0,5	20000
3	65000	40000	0,5	20000
4	65000	20000	0,5	10000
x	x	130000	x	65000

Приклад 2 Підприємство «Сталь» займається виготовленням та продажем верстатів. Пільгою з податку на прибуток не користується. Дані про фінансові результати підприємства за попередній рік наведено нижче:

- 1) було продано (відвантажено) верстати на суму 900000 грн (без урахування ПДВ);
- 2) на виробництво проданих верстатів було витрачено матеріалів на суму 200000 грн (без урахування ПДВ);
- 3) сплачено земельний податок на суму 10000 грн;
- 4) нарахована заробітна плата + сума єдиного соціального внеску, у т. ч. за IV кв., — 350000 грн;
- 5) амортизація обладнання — 125000 грн;
- 6) нараховано витрати на оренду приміщень — 120000 грн (без урахування ПДВ);
- 7) отримано відсотки за банківським депозитом — 50000 грн;

Розрахувати податок на прибуток.

Розв'язок:

$$П_{зп} = (Д_{зп} - Ср - Ві_{зп} + Різниці) \times 18\%$$

Розрахунок податку	Сума, грн
1. Відображено доходи від реалізації ($Д_{зп}$)	900000
2. Віднімаємо витрати, пов'язані з реалізацією ($Ср$)	795000
— вартість матеріалів;	200000
— зарплата + ЄСВ;	350000
— амортизація обладнання;	125000
— оренда приміщень	120000
3. Прибуток від реалізації (1 – 2)	105000
4. Відображаємо доходи, не пов'язані з реалізацією (проценти за депозитом) ($Д_{зп}$)	50000
5. Віднімаємо витрати, не пов'язані з реалізацією (земельний податок) ($Ві_{зп}$)	10000
6. Прибуток поточного періоду (3 + 4 - 5)	145000
7. Розраховуємо податок на прибуток за ставкою 18%	26100

Приклад. У IV кварталі попереднього року підприємство «Дебет»:

- 1) відвантажило контрагенту (платникові податку на прибуток на загальних підставах) продукцію №1 на суму 100000 грн (без ПДВ);
- 2) отримало аванс на суму 20000 грн за послуги, що будуть надані тільки у I кварталі поточного року;
- 3) матеріальні витрати склали 40000 грн;
- 4) сплачені за рішенням ДПІ штрафи – 5000 грн;
- 5) витрати на збут – 6000 грн.

Розрахувати податок на прибуток.

Розв'язок: $P_{зп} = (D_{зп} - C_p - B_{і зп} + P_{і зп}) \times 18\%$

$D_{зп} = 100000 \text{ грн} + 5000 = 105000 \text{ грн}$

$C_p = 40000 \text{ грн}$

До складу витрат IV кварталу не потрапить сума 5000 грн (пп. 139.1.11 ПКУ, сплачені штрафи не є витратами).

$B_{і зп} = 6000 \text{ грн}$

$P_{зп} = (105000 - 40000 - 6000 - 5000) \times 18\% = \quad \text{грн}$

Відповідь: $\quad \text{грн.}$

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!!!